

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

સાહિબ સિંહ મહેરા

વિરુદ્ધ

ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય

૨૨ જાન્યુઆરી, ૧૯૬૫

[રઘુબર દયાળ અને જે. આર. મુધોલકર, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ (૧૮૬૦નો અધિનિયમ ૪૫), પેટા કલમ ૪૯૯ અને ૫૦૦-અલીગઢ રાજ્ય સરકાર દ્વારા ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૮ બી (સી) હેઠળ ફોજદારી કાર્યવાહી માટે મંજૂરી આપતા જાહેર ફરિયાદી કર્મચારીઓની બદલની ભરતી નિવેદનનું પ્રકાશન-શું અલીગઢ પ્રોસીક્યુટિંગ સ્ટાફ સમજૂતી ૨, કલમ ૪૯૯ ના અર્થમાં વ્યક્તિઓનો સંગ્રહ છે- જાહેર હિત માટે ટિપ્પણીઓ પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે કે કેમ તે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે.

અપીલકર્તાએ તેમના પેપરમાં પ્રકાશિત કર્યું હતું, જે મુખ્યત્વે અલીગઢમાં પ્રસારિત થતું હતું, જે જાહેર વકીલો અને સહાયક સરકારી વકીલોને લાંચ મળી રહી હતી તે અસરનું નિવેદન હતું.

અલીગઢ ખાતેના સરકારી વકીલ અને ૧૧ સહાયક સરકારી વકીલોએ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૮ બી (સી) હેઠળ જરૂરી રાજ્ય સરકારની મંજૂરી મેળવીને અલીગઢ જિલ્લાના સહાયક સરકારી વકીલ એસ. અને સરકારી કાર્યવાહી કરનારા અન્ય પોલીસ કર્મચારીઓ સામે જાહેર કાર્યો કરવામાં તેમના વર્તનના સંદર્ભમાં અપમાનજનક ટિપ્પણીઓ પ્રકાશિત કરવા બદલ અપીલકર્તા

સામે સેશન્સની અદાલતમાં ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૫૦૦ હેઠળ ફરિયાદ દાખલ કરવાની મંજૂરી મેળવી હતી.

સત્ર ન્યાયાધીશે અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવ્યો હતો અને ઉચ્ચ અદાલતે દોષિત ઠેરવવા સામેની તેની અપીલ ફગાવી દીધી હતી.

અપીલકર્તા વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કલમ ૧૯૮ બી(સી) હેઠળ આપવામાં આવેલી મંજૂરી કાયદા દ્વારા માનવામાં આવેલી મંજૂરી નહોતી કારણ કે તે સામાન્ય મંજૂરી હતી અને કોઈ ચોક્કસ સરકારી વકીલ અથવા સહાયક સરકારી વકીલની બદનક્ષીના સંદર્ભમાં નહીં; ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૫૦૦ હેઠળ ગુનાના હેતુ માટે બદનામ વ્યક્તિ કોઈ વ્યક્તિ અથવા કોઈ ચોક્કસ જૂથ હોવી જોઈએ અને એવા કોઈ પુરાવા નથી કે ટિપ્પણી કોઈ ચોક્કસ જૂથની બદનક્ષીકારક હતી; કે ફરિયાદી પક્ષ એ સ્થાપિત કરવા માટે કોઈ પુરાવા તરફ દોરી ગયો ન હતો કે બદનામ જૂથની કોઈ પ્રતિષ્ઠા હતી જેને નુકસાન પહોંચાડી શકાય; અને આ ટિપ્પણીઓ જાહેર હિત માટે હતી.

ઠરાવ્યું (૧) સરકાર દ્વારા આપવામાં આવેલી મંજૂરી ખાસ કરીને એસ, સહાયક સરકારી વકીલ, અલીગઢ અને સરકારના અન્ય ફરિયાદી કર્મચારીઓની બદનક્ષીના સંદર્ભમાં હતી અને તેથી તેને કાયદા દ્વારા માનવામાં ન આવતી સામાન્ય મંજૂરી ગણી શકાય નહીં.[૮૨૬ એચ]

આપવામાં આવેલી મંજૂરીને રાજ્યમાં સમગ્ર ફરિયાદી કર્મચારીઓની બદનક્ષીના સંદર્ભમાં મંજૂરી તરીકે લઈ શકાય છે; તેથી આ દલીલમાં કોઈ બળ ન હતું કે સરકારી વકીલ તેમની ફરિયાદને એસ અને અલીગઢ ખાતે રાજ્ય સરકારના અન્ય સરકારી વકીલ કર્મચારીઓની બદનક્ષી સુધી મર્યાદિત રાખવા માટે સક્ષમ ન હતા.વધુમાં, આક્ષેપિત લેખમાં અલીગઢ ખાતેના ફરિયાદી કર્મચારીઓનો કોઈ સ્પષ્ટ સંદર્ભ ન હોવા છતાં, અખબાર સ્થાનિક સાપ્તાહિક હોવાના સંદર્ભમાં અને કેસના અન્ય સંજોગોના સંદર્ભમાં અલીગઢ ખાતેના ફરિયાદી કર્મચારીઓનો સંદર્ભ આપવા માટે વાંધાજનક ટિપ્પણી યોગ્ય રીતે લઈ શકાય છે.[૮૨૭ સી-ઈ]

(૨) કલમ ૪૯૯નું સમજૂતી ૨ સ્પષ્ટ કરે છે કે વ્યક્તિગત વ્યક્તિની અને 'વ્યક્તિઓના સંગ્રહ' ની પણ બદનક્ષી થઈ શકે છે.વ્યક્તિઓનો આ પ્રકારનો સંગ્રહ એ અર્થમાં ઓળખી શકાય તેવો હોવો જોઈએ કે કોઈ પણ વ્યક્તિ એવું કહી શકે કે ચોક્કસ જૂથને બાકીના સમુદાયથી અલગ ગણાવીને બદનામ કરવામાં આવ્યું હતું.અલીગઢના ફરિયાદી સ્ટાફ અને ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્યમાં ફરિયાદી સ્ટાફ પણ આવા ઓળખી શકાય તેવું જૂથ અથવા 'વ્યક્તિઓનો સંગ્રહ' હશે.[૮૨૭ G-H; ૮૨૮ A-C]

(૩) આક્ષેપિત ટિપ્પણીઓ સંદર્ભિત વ્યક્તિઓના જૂથની માનહાનિકારક હતી.લેખનો સમયગાળો સૂચવતો ન હતો કે આ ટિપ્પણીઓ પ્રકાશિત કરવામાં અપીલકર્તાનો હેતુ "જાહેર હિત" હતો.ફરિયાદી કર્મચારીઓ દ્વારા લાંચ સ્વીકારવાનો સંકેત આપતા આવા પ્રકાશન પર તે સરકાર દ્વારા કોઈ તપાસ શરૂ

થઈ શકી ન હોત.વિવાદિત ટિપ્પણીઓ વાચકોને એવું માનવા અથવા શંકા કરવા તરફ દોરી શકે છે કે સરકારી વકીલો ભ્રષ્ટ હતા અને આમ ફરિયાદી કર્મચારીઓની પ્રતિષ્ઠાને પ્રતિકૂળ અસર કરી હતી.જ્યાં સુધી અન્યથા સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી, ધારણા એ છે કે દરેક વ્યક્તિની સારી પ્રતિષ્ઠા છે.[૮૨૮ ઇ-એચ]

તેથી નીચલી અદાલતોએ એ દલીલને નકારી કાઢી હતી કે વિવાદિત ટિપ્પણીઓને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૯૯ ના અપવાદ ૩ અને ૯ હેઠળ અને અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવવામાં રક્ષણ આપવામાં આવ્યું હતું.[૮૨૯ બી-ડી]

ફોજદારી અપીલીય હકૂમત:૧૯૬૩ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૪૭.

૧૯૬૨ના ફોજદારી અપીલ નંબર ૯૯૮માં અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટના ૨૯ જાન્યુઆરી, ૧૯૬૩ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી વિશેષ રજા દ્વારા અપીલ.

અપીલકર્તા વતી એમ. કે. રામમૂર્તિ, એસ. સી. અગ્રવાલ, આર. કે. ગર્ગ અને ડી. પી. સિંઘ.

પ્રતિવાદી વતી ગિરીશ ચંદ્ર અને ઓ. પી. રાણા.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ રઘુબર દયાલે આપ્યો હતો.

વિશેષ રજા દ્વારા આ અપીલમાં અપીલકર્તા સાહિબ સિંહ મહેરાએ ૧૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૬૦ના રોજ અલીગઢના તેમના પેપર 'કલિયુગ' માં ' ઊલ્ટા ચોર કોતવાલ કો ડાંટે ' શીર્ષક હેઠળ એક લેખ પ્રકાશિત કર્યો હતો, જેનો અર્થ છે કે એક ચોરએ પોલીસ અધિકારી કોતવાલને ઠપકો આપ્યો હતો, જોકે યોગ્ય વસ્તુ બીજી રીતે હશે.આ લેખમાં નીચેની અભિવ્યક્તિઓ હતી, જેમ કે અનુવાદિત:

"વાદીઓ અને પ્રતિવાદીઓ પાસેથી ગેરકાયદેસર લાંચનો નાણાં સરકારી વકીલો અને સહાયક સરકારી વકીલોના ખિસ્સામાં કેવી રીતે પ્રવેશ કરે છે અને તે કેટલો પહોંચે છે અને તેનો ઉપયોગ કઈ હદ સુધી થાય છે તે અંગે ન્યાય શોના અસહાય પ્રેક્ષક તરીકે કેવી રીતે દૂર રહે છે.

"

અલીગઢ ખાતેના સરકારી વકીલ અને અગિયાર સહાયક સરકારી વકીલોએ

પોલીસ અધિક્ષકને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૫૦૦ હેઠળ સેશન્સ જજની અદાલતમાં જિલ્લા સરકારી વકીલ દ્વારા ફરિયાદ દાખલ કરવા માટે સરકારની મંજૂરી મેળવવા વિનંતી કરી હતી. યોગ્ય માર્ગ દ્વારા સરકારનો યોગ્ય રીતે સંપર્ક કરવામાં આવ્યો હતો અને આખરે, ઉત્તર પ્રદેશ સરકારના ગૃહ સચિવે ૧ માર્ચ, ૧૯૬૧ના રોજ ઉત્તર પ્રદેશના મહાનિરીક્ષકને પત્ર લખ્યો:

“મને જિલ્લા અલીગઢના અખબાર 'કલિયુગ' ના સંપાદક અને પ્રકાશક સામે સેશન્સ કોર્ટમાં ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૫૦૦ હેઠળ ફરિયાદ દાખલ કરવા માટે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૮ બી(સી) હેઠળ રાજ્ય સરકારની મંજૂરી પહોંચાડવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે, જેણે ૧૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૬૦ ના રોજ તેના અંકમાં ' ઊલ્ટા ચોર કોતવાલ કો ડાટે ' શીર્ષક હેઠળ એક સમાચાર પ્રકાશિત કર્યો હતો, જેમાં અલીગઢ જિલ્લાના સહાયક સરકારી વકીલ શ્રી આર. કે. શર્મા અને સરકારી વકીલ સામે બદનક્ષીકારક ટિપ્પણીઓ હતી. ”.

ત્યારબાદ, અલીગઢના સરકારી વકીલે અલીગઢની સત્ર અદાલતમાં ફરિયાદ દાખલ કરી હતી, જેમાં આરોપીઓને સમન્સ પાઠવવા અને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૫૦૦ હેઠળ ગુના માટે કાયદા અનુસાર તેની સુનાવણી માટે વિનંતી કરવામાં આવી હતી, અપીલકર્તાએ સેશન્સ જજ સમક્ષ વિવાદિત લેખ જાહેર કરવાની વાત સ્વીકારી હતી અને જણાવ્યું હતું કે તેનો ક્યારેય કોઈ ખરાબ ઇરાદો નહોતો. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે તેમણે જાહેર હિત માટે સમાચાર પ્રકાશિત કર્યા હતા અને જાહેર હિત માટે ખરાબ બાબતોને સરકાર અને સત્તાવાળાઓના ધ્યાન પર લાવવા માટે તેમણે તેને સામાન્ય શબ્દોમાં પ્રકાશિત કર્યા હતા. સત્ર ન્યાયાધીશે તેને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૫૦૦ હેઠળ ગુના માટે દોષિત ઠેરવ્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે લેખમાં ઉપરોક્ત નિવેદનો બદનક્ષીકારક હતા અને અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૮૯ ના અપવાદ ૩ અને ૯ દ્વારા રક્ષણ આપવામાં આવ્યું ન હતું. તેમણે અપીલકર્તાને છ મહિનાની સાદી કેદ અને રૂ.૨૦૦ રૂપિયાનો દંડ ફટકાર્યો હતો. દોષિત ઠેરવવા સામેની તેમની અરજી હાઈકોર્ટ દ્વારા

ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તા માટે વિનંતી કરવા માંગવામાં આવેલા મુદ્દાઓમાંથી, અમે એકને વિનંતી કરવાની મંજૂરી આપી ન હતી. એવું હતું કે સરકારે ફરિયાદ દાખલ કરવા માટે ખરાબ મંજૂરી આપી હોવાના કોઈ પુરાવા નહોતા. આ મુદ્દો નીચેની અદાલતોમાં લેવામાં આવ્યો ન હતો અને વિશેષ રજા માટેની અરજીમાં પણ લેવામાં આવ્યો ન હતો. વિશેષ રજા માટેની અરજીમાં જે વિનંતી કરવામાં આવી હતી તે એ હતી કે કાયદાના પ્રશ્નોમાંથી એક જે આ કેસમાં વિચારણા માટે ઊભો થયો હતો તે એ હતો કે શું ઘડવામાં આવેલ આરોપ તે હતો કે જેના માટે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અથવા જરૂરી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ પ્રશ્ન એ પ્રશ્નથી ઘણો અલગ છે કે શું સરકારે મંજૂરી આપી હતી કે શું સરકાર દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી તે આ કેસમાં યોગ્ય રીતે સાબિત થઈ હતી.

આગ્રહણીય અન્ય મુદ્દાઓ આ પ્રમાણે છે: (૧) મંજૂર કરાયેલી મંજૂરી કોઈ ચોક્કસ સરકારી વકીલ અથવા સહાયક સરકારી વકીલની બદનક્ષીના સંદર્ભમાં નહીં પણ સામાન્ય મંજૂરી હતી અને આવી મંજૂરી કાયદા દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવી ન હતી; (૨) તે સાબિત થયું નથી કે અપીલકર્તાનો કોઈ ચોક્કસ સરકારી વકીલ અથવા સહાયક સરકારી વકીલની પ્રતિષ્ઠાને નુકસાન પહોંચાડવાનો કોઈ ઇરાદો હતો; (૩) ટિપ્પણીઓ કોઈ ચોક્કસ જૂથની બદનક્ષી કરતી હોવાના કોઈ પુરાવા ન હતા; (૪) બદનક્ષી પામેલા જૂથની કોઈ પ્રતિષ્ઠા હતી કે જેના પર પ્રતિબંધ મૂકી શકાય અને (૫) ટિપ્પણીઓ જાહેર હિત માટે હતી તે સ્થાપિત કરવા માટે ફરિયાદી પક્ષે કોઈ પુરાવા રજૂ કર્યા ન હતા.

અપીલકર્તા માટે ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો સાથે વ્યવહાર કરતા પહેલા, અમે કાયદાની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ લઈ શકીએ છીએ જે સરકારી વકીલને જાહેર સેવક સામે આઈપીસીની કલમ ૫૦૦ હેઠળ કરવામાં આવેલા ગુના માટે મને ફરિયાદ કરવા સક્ષમ બનાવે છે. કલમ ૧૯૮ સી. આર. પી. સી. અન્ય બાબતોની સાથે જોગવાઈ કરે છે કે કોઈ પણ અદાલત આવા ગુનાથી પીડિત કોઈ વ્યક્તિ

દ્વારા કરવામાં આવેલી ફરિયાદ સિવાય પ્રકરણ ૨૧ (જેમાં આઈ. પી. સી. ની પેટા કલમ ૪૯૯ અને ૫૦૦નો સમાવેશ થાય છે) હેઠળ આવતા ગુનાની નોંધ લેશે નહીં. જોકે, કલમ ૧૯૮બી એ કલમ ૧૯૮ની જોગવાઈઓ માટે અપવાદ છે અને જોગવાઈ કરે છે કે સંહિતામાં કંઈપણ હોવા છતાં, જ્યારે બોલાયેલા શબ્દો દ્વારા બદનક્ષીના ગુના સિવાય ભારતીય દંડ સંહિતાના પ્રકરણ XXI હેઠળ આવતો કોઈ પણ ગુનો કોઈ રાજ્યની બાબતોના સંબંધમાં કાર્યરત કોઈ પણ જાહેર સેવક સામે તેના જાહેર કાર્યોના નિર્વહનમાં તેના વર્તનના સંદર્ભમાં આચરવામાં આવ્યો હોવાનો આરોપ મૂકવામાં આવે છે, ત્યારે સત્ર અદાલત, સરકારી વકીલ દ્વારા લેખિતમાં કરવામાં આવેલી ફરિયાદ પર, આરોપીને તેના માટે પ્રતિબદ્ધ કર્યા વિના, આવા ગુનાની નોંધ લઈ શકે છે. આમ સરકારી વકીલ જાહેર સેવક સામે તેના જાહેર કાર્યો કરવાના વર્તનના સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલા આઈ. પી. સી. ની કલમ ૫૦૦ હેઠળના ગુનાના સંદર્ભમાં સીધા જ સત્ર અદાલતમાં લેખિત ફરિયાદ દાખલ કરી શકે છે. કલમ ૧૯૮બીની પેટા-કલમ (૩) એ જોગવાઈ કરે છે કે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૫૦૦ હેઠળ ફરિયાદ દાખલ કરવા માટે સંબંધિત સરકારની અગાઉની મંજૂરી સિવાય પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સરકારી વકીલ દ્વારા કોઈ ફરિયાદ કરવામાં આવશે નહીં. ઉપર ઉલ્લેખિત મંજૂરી, આ કેસમાં, અને ગૃહ સચિવ દ્વારા પોલીસ મહાનિરીક્ષકને આપવામાં આવેલી મંજૂરી, અપીલકર્તા સામે 'ઉલ્ટા ચોર કોતવાલ કો દાંતે' શીર્ષક હેઠળના લેખના સંદર્ભમાં કલમ ૫૦૦ આઈ. પી. સી. હેઠળ ફરિયાદ કરવા માટેની મંજૂરી હતી, જેમાં અલીગઢના સહાયક સરકારી વકીલ, આર. કે. શર્મા અને સરકારના અન્ય ફરિયાદી કર્મચારીઓ સામે જાહેર કાર્યોના નિર્વહનમાં તેમના વર્તનના સંદર્ભમાં અપમાનજનક ટિપ્પણીઓ હતી. તેથી આ મંજૂરી બે વ્યક્તિઓની બદનક્ષીના સંદર્ભમાં હતી (૧) આર. કે. શર્મા, સહાયક સરકારી વકીલ, અલીગઢ; અને (૨) ઉત્તર પ્રદેશ સરકારનો અન્ય પોલીસ ફરિયાદી સ્ટાફ, જે રાજ્યમાં સમગ્ર ફરિયાદી સ્ટાફ હશે. આમ, સજાના સ્વરૂપમાં કંઈ ખોટું નહોતું.

સહાયક સરકારી વકીલ આર. કે. શર્માની બદનક્ષીના સંદર્ભમાં કેસ આગળ

વધ્યો ન હતો. જો કે, આપણે અહીં આર. કે. શર્માની બદનક્ષીના આ સંદર્ભને ટૂંકમાં સૂચવી શકીએ છીએ. અપીલકર્તાએ મે ૧૯૬૦માં કંઈક એવું પ્રકાશિત કર્યું હતું જે આર. કે. શર્માની માનહાનિકારક હતું. આર. કે. શર્માએ સપ્ટેમ્બર ૧૯૬૦માં આ અંગે ફરિયાદ દાખલ કરી હતી. આક્ષેપ કરાયેલ લેખમાં અગાઉના લેખના પ્રકાશન અને સંપાદક સુધી પહોંચેલા સમાચારમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આર. કે. શર્મા કાયદાની અદાલતમાં કાર્યવાહી કરવાનું વિચારી રહ્યા છે અને પછી વ્યક્ત કર્યું હતું કે સંપાદક સમાચારને આવકારે છે અને બતાવશે કે લાંચનો નાણાં સરકારી વકીલો સુધી કેવી રીતે પહોંચે છે, તેનો ઉપયોગ કેવી રીતે થાય છે અને ન્યાય આ બધા પ્રદર્શનને દૂરથી કેવી રીતે જુએ છે. જોકે, સરકારી વકીલે પોતાની ફરિયાદમાં તેને અલીગઢ ખાતે ઉત્તર પ્રદેશ સરકારના આર. કે. શર્મા અને અન્ય પોલીસ ફરિયાદી કર્મચારીઓની બદનક્ષી સુધી મર્યાદિત રાખી હતી. તે કહેવું શક્ય નથી કે તેઓ આમ કરવા માટે સક્ષમ ન હતા, જ્યારે સરકાર દ્વારા આપવામાં આવેલી મંજૂરીને ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્યમાં સમગ્ર ફરિયાદી કર્મચારીઓની બદનક્ષી માટે મંજૂરી તરીકે લઈ શકાય, ત્યારે લેખમાં એવું કોઈ સ્પષ્ટ નિવેદન નહોતું કે જે માત્ર અલીગઢના કર્મચારીઓ પર જ આરોપને પ્રતિબંધિત કરે અને જ્યારે 'કલિયુગ' એક સ્થાનિક સાપ્તાહિક હોવાના સંદર્ભમાં અલીગઢમાં ફરિયાદી કર્મચારીઓના સંદર્ભમાં ટિપ્પણીને યોગ્ય રીતે લઈ શકાય અને સંપાદકની આ તમામ બાબતોને અદાલતમાં જાહેર કરવાની ઇચ્છા હતી, જે આર. કે. શર્મા દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવેલી ચોક્કસ બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને શરૂ કરવામાં આવશે. અખબારના અગાઉના અંકમાં તેમના વિશે. તેથી અમે એવું નથી માનતા કે મંજૂરીમાં કોઈ ખામી હતી.

નક્કી કરવા માટેનો આગામી પ્રશ્ન એ છે કે શું આઈ. પી. સી. ની કલમ ૫૦૦ હેઠળ ગુનાના હેતુ માટે તે જરૂરી છે કે જે વ્યક્તિને બદનામ કરવામાં આવે તે વ્યક્તિ હોવી જોઈએ અને અલીગઢ અથવા ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્યના ફરિયાદી કર્મચારીને 'વ્યક્તિ' ન કહી શકાય જેને બદનામ કરી શકાય. આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૯૯ 'બદનક્ષી' ને વ્યાખ્યાયિત કરે છે અને અન્ય બાબતોની સાથે

જોગવાઈ કરે છે કે જે કોઈ પણ વ્યક્તિને નુકસાન પહોંચાડવાના ઈરાદાથી કોઈ આરોપ બનાવે છે અથવા પ્રકાશિત કરે છે, અથવા જાણે છે કે એવું માનવાનું કારણ છે કે આવા આરોપથી નુકસાન થશે, તે વ્યક્તિની પ્રતિષ્ઠા, કલમના અપવાદો દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલા કેસો સિવાય, તે વ્યક્તિને બદનામ કરવા માટે કહેવામાં આવે છે. સમજૂતી ર એવી જોગવાઈ કરે છે કે કંપની અથવા સંગઠન અથવા વ્યક્તિઓના સંગ્રહને લગતા આરોપ લગાવવા એ બદનક્ષી સમાન હોઈ શકે છે. તેથી તે સ્પષ્ટ છે કે વ્યક્તિગત વ્યક્તિની અને આવા વ્યક્તિઓના સંગ્રહની પણ બદનક્ષી થઈ શકે છે. અપીલકર્તા માટેની દલીલ પછી પોતાને એ પ્રશ્ન સુધી ઘટાડે છે કે શું અલીગઢ ખાતેના ફરિયાદી સ્ટાફને એવા વ્યક્તિઓનો સંગ્રહ ગણી શકાય કે જે સમજૂતી ર દ્વારા અવમાનિત છે. સમજૂતી ર ની ભાષા સામાન્ય છે અને વ્યક્તિઓનો કોઈપણ સંગ્રહ તેના દ્વારા આવરી લેવામાં આવશે. અલબત્ત, વ્યક્તિઓનો તે સંગ્રહ એ અર્થમાં ઓળખી શકાય તેવો હોવો જોઈએ કે કોઈ ચોક્કસપણે કહી શકે કે ચોક્કસ લોકોના આ જૂથને બદનામ કરવામાં આવ્યું છે, જે બાકીના સમુદાયથી અલગ છે. અલીગઢનો ફરિયાદી સ્ટાફ અથવા હકીકતમાં, ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્યમાં ફરિયાદી સ્ટાફ ચોક્કસપણે આવા ઓળખી શકાય તેવા જૂથ અથવા વ્યક્તિઓનો સંગ્રહ છે. તેમાં અનિશ્ચિત કંઈ નથી. આ જૂથમાં ઉત્તર પ્રદેશ સરકારની સેવામાં ફરિયાદી કર્મચારીઓના તમામ સભ્યોનો સમાવેશ થાય છે. ઉત્તર પ્રદેશના સરકારી વકીલોના આ સામાન્ય જૂથમાં ફરીથી અલીગઢમાં સરકારી વકીલો અને સહાયક સરકારી વકીલોની બનેલી કાર્યવાહી કરનારા કર્મચારીઓનું એક ઓળખી શકાય તેવું જૂથ છે. વ્યક્તિઓના આ જૂથને સમજૂતી ર દ્વારા આવરી લેવામાં આવશે અને તેથી તે બદનક્ષીનો વિષય બની શકે છે.

અલીગઢ ખાતેના સરકારી વકીલ અને સહાયક સરકારી વકીલો આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૯૯ ના સમજૂતી ર હેઠળ આવરી લેવામાં આવે તેવી વ્યક્તિઓની સંસ્થા બનાવી શકતા નથી તેવી અપીલકર્તાની દલીલના સમર્થનમાં આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૯૯ સંબંધિત કોઈ કેસનો અમારો ઉલ્લેખ

કરવામાં આવ્યો નથી.

વિવાદિત ટિપ્પણીઓ ઉલ્લેખિત વ્યક્તિઓના જૂથની માનહાનિકારક છે. તે કોઈ બચાવ નથી અને તેને બચાવ તરીકે આગ્રહ કરવામાં આવ્યો નથી—કે ટિપ્પણીઓ સાચી હતી. નીચેની અદાલતોમાં બચાવ એ હતો કે તેઓ જાહેર હિત માટે હતા અને અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૯૯ ના અપવાદ ૩ અને ૯ હેઠળ રક્ષણ આપવામાં આવ્યું હતું. લેખનો સમયગાળો સૂચવતો નથી કે આ ટિપ્પણીઓ પ્રકાશિત કરવામાં અપીલકર્તાનો હેતુ 'જાહેર હિત' હતો. લેખ અનુસાર અપીલકર્તાએ એવી તકને આપકારી હોત જે આર. કે. શર્મા દ્વારા તેમની સામે વિચારવામાં આવેલા કેસ દ્વારા વિવાદિત બાબતોને જાહેર કરવા માટે આપવામાં આવશે. તેથી તેમની ટિપ્પણીમાં આર. કે. શર્માને ખોટા આરોપોને વધુ ચલણ આપવાના ડરથી કાર્યવાહી શરૂ કરવાથી રોકવાની વૃત્તિ હોઈ શકે છે, જે તેમના માટે અથવા અલીગઢ અથવા રાજ્યમાં ફરિયાદી સ્ટાફ માટે અનુકૂળ નથી અને પોતે કોઈ જાહેર હિત પ્રદાન કરી શકતા નથી. આવા પ્રકાશન પર સરકાર દ્વારા કોઈ તપાસ શરૂ થઈ શકી ન હોત, જે ચોક્કસ લોકોના ખિસ્સામાંથી ફરિયાદી કર્મચારીઓના ખિસ્સામાં નાણાં પસાર કરવા સૂચવે છે. વિવાદિત ટિપ્પણીઓ ચોક્કસપણે લેખના વાચકોને એવું માનવા અથવા શંકા કરવા તરફ દોરી શકે છે કે સુરક્ષા તરફી સ્ટાફ સરકારી વકીલો તરીકે તેની ફરજો નિભાવવામાં ભ્રષ્ટ છે, અને આમ ફરિયાદી કર્મચારીઓની પ્રતિષ્ઠાને પ્રતિકૂળ અસર કરવા માટે બંધાયેલા છે. જ્યાં સુધી અન્યથા સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી, ધારણા એ છે કે દરેક વ્યક્તિની સારી પ્રતિષ્ઠા છે. આ કેસમાં, સરકારી વકીલ અને સહાયક સરકારી વકીલે જુબાની આપી હતી કે તેઓ ભ્રષ્ટ નથી, અને તેમની જાણકારી અનુસાર, અલીગઢમાં કોઈ પણ તેમની ફરજ નિભાવવામાં ભ્રષ્ટ નથી. તેનાથી વિપરીત કોઈ પુરાવા નથી.

આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૯૯ નો અપવાદ ૩ ત્યારે અમલમાં આવે છે જ્યારે કોઈ અપમાનજનક ટિપ્પણી સદ્ભાવનાથી કરવામાં આવે છે. તે

બદનક્ષીકારક ટિપ્પણીઓ અપીલકર્તા દ્વારા યોગ્ય કાળજી અને ધ્યાન આપ્યા પછી અને તેથી સદ્ભાવનાથી કરવામાં આવી હતી તે સ્થાપિત કરવા માટે રેકૉર્ડ પર કંઈપણ લાવવામાં આવ્યું નથી.

અપવાદ ૯ તેને બનાવનાર વ્યક્તિના હિતના રક્ષણ માટે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિના હિત માટે અથવા જાહેર હિત માટે સદ્ભાવનાથી કરવામાં આવેલા આરોપોને રક્ષણ આપે છે. અપીલકર્તાએ પોતાનો સદ્ભાવના સ્થાપિત કરી નથી અને આપણે ઉપર કહ્યું તેમ, આરોપો જાહેર હિત માટે કરવામાં આવ્યા હોવાનું ન કહી શકાય.

તેથી અમારો અભિપ્રાય છે કે અપીલકર્તાએ અલીગઢ ખાતે સરકારી વકીલ અને સહાયક સરકારી વકીલને બદનામ કરીને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૫૦૦ હેઠળ ગુનો કર્યો હોવાનું યોગ્ય રીતે માનવામાં આવ્યું છે.

અપીલકર્તાને વિનંતી કરવામાં આવે છે કે સજા ગંભીર છે અને તેને ઘટાડીને પહેલેથી જ પસાર થયેલી કેદની મુદત કરવામાં આવે. અમને સજા ઘટાડવાનું કોઈ વાજબીપણું દેખાતું નથી. લોકોના મનને પ્રભાવિત કરવામાં પ્રેસ પાસે ઘણી શક્તિ છે અને તે જરૂરી છે કે અખબારોમાં કંઈપણ પ્રકાશિત કરવા માટે જવાબદાર વ્યક્તિઓએ વ્યક્તિની પ્રતિષ્ઠાને નુકસાન પહોંચાડે તેવી કોઈ પણ વસ્તુ પ્રકાશિત કરતા પહેલા સારી કાળજી લેવી જોઈએ. અવિચારી ટિપ્પણીઓ ટાળવી જોઈએ. જ્યારે કોઈ વ્યક્તિએ ખોટા હેતુથી અને સ્વ-હિતથી પ્રેરિત ઓછામાં ઓછા સમર્થન વિના બદનક્ષીકારક ટિપ્પણીઓ કરી હોવાનું સાબિત થાય છે, ત્યારે તે પ્રતિબંધક સજાને પાત્ર છે.

અમે અરજીને નકારી કાઢીએ છીએ. અપીલકર્તા તેના જામીન સામે આત્મસમર્પણ કરશે.

અરજી ફગાવી દેવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.